

„AKADEMIA WIEDZY „
Niepubliczna Placówka Doskonalenia

Praca zaliczeniowa
w ramach kursu kwalifikacyjnego pedagogiki
opiekuńczo – wychowawczej

**Rola i zadania pedagogiki opiekuńczej w edukacji i
przygotowaniu do pracy**

Stanisław Linert

Włocławek – 2008

Wstęp

Pedagogika opiekuńcza jest nauką o opiece międzyludzkiej, ze szczególnym uwzględnieniem opieki nad dziećmi w aspektach wychowawczo – opiekuńczych waloryzacji wychowania. Zajmuje się sytuacjami wymagającymi udzielenia pomocy rodzinom i dzieciom pozostającym w niekorzystnych warunkach bytowych w wyniku zdarzeń losowych. W których opiekunowie prawni nie mogą własnymi siłami dać sobie rady z dziećmi. Zachodzącym dynamicznym zmianom oraz przekształceniom w krajowych strukturach gospodarczych i rynkowych powinny towarzyszyć zmiany w procesach edukacji. W wyniku zachodzących dynamicznych procesów gospodarczo – ekonomicznych procesy edukacyjne nie dostosowują się zbyt dobrze do zachodzących zmian. Powstała znaczna strefa problemów między szkołą a rynkiem, identyfikowanych ze znacznym wysiłkiem z jeszcze wolniejszym procesem ich rozwiązywania.

Edukacja zbyt wolno reaguje na dynamicznie rozwijający się rynek pracy dyktujący wzrost wymagań kwalifikacyjnych nowej gospodarki, dążąc do zmniejszenia dysproporcji należy zastanowić się nad tylko dwoma, lecz istotnymi problemami;

1. Jaka edukacja pomaga w zdobywaniu przyzwoitej i godnej pracy ?
2. W jakim kierunku powinien pójść system wsparcia i przekształceń edukacyjnych aby młodzi ludzie mogli znaleźć swoje dobre miejsca pracy i miejsca w społeczeństwie ?

Odpowiedź uzyskana na tak postawione pytania powinna stymulować podjęcie dynamicznych zmian w edukacji idących w przygotowaniu młodych ludzi już od najmłodszych lat do pokonywania problemów i wyrównywania szans edukacyjnych.

Wczesna edukacja pierwszym etapem wyrównywania szans

Przed przemianami ustrojowymi obserwowaliśmy dynamiczny rozwój przedszkoli początkowo nastawionych tylko na opiekę nad dziećmi rodziców pracujących. W znacznej większości jednostek nie była to tylko opieka nad dziećmi, realizowano program wychowawczo-edukacyjny sprzyjający indywidualnemu i społecznemu przygotowaniu dziecka do obowiązków szkolnych. Dobrze przygotowane dziecko łatwiej adaptuje się do warunków szkolnych doznając znacznie mniej porażek. W prawidłowo pracujących przedszkolach wykrywane są wcześnie problemy zdrowotne i rozwojowe dzieci, którym we wczesnym stadium można skutecznie przeciwdziałać. Wiele deficytów rozwoju fizycznego i umysłowego dzieci ma swoje podłoże w niekorzystnych warunkach materialno-kulturowych w jakich są wychowywane. Przedszkola stanowią pierwszy etap wyrównywania szans rozwojowych. Nie uwzględnienie wrażliwości dziecka i jego rozwoju może być przyczyną niekorzystnych odbić i zmian na dalszej drodze edukacyjnej i życiowej. Cechą charakterystyczną i negatywną krajowego systemu oświatowego są niskie wskaźniki upowszechniania przedszkoli. Likwidacja placówki przedszkolnej nie napotyka tak zdecydowanego oporu jak likwidacja nawet małego oddziału szkolnego. W przedszkolach dzieci powinny być przygotowywane do dalszej edukacji, to w tzw. „zerówkach” brak jest programów kompensacyjnych przyczyniających się tym samym nie do niwelowania lecz pogłębiania różnic środowiskowych. Należy tworzyć tańsze formy edukacji przedszkolnej, elastyczniejsze oparte na szerszej współpracy z rodzicami z jednoczesnym tworzeniem wsparcia dla różnych form edukacji przedszkolnej.

Kształcenie w okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej

W wyniku zachodzących zmian w latach 90-tych XX w. zostały stworzone podstawy prawne funkcjonowania systemu edukacji, w warunkach przemian ustrojowych i ekonomicznych. Został zrealizowany system funkcjonowania na poziomie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego. W trakcie realizacji są

zmiany na poziomie szkół średnich. Przemiany zachodzą ze znacznymi problemami, wprowadzono nawet rozwiązania przejściowe i kompromisowe w stosunku do pierwotnych założeń reformy edukacji. Rozwiązania przejściowe w ocenie i wyobrażeniach reformatorów miały pogodzić presję bieżącą rynku pracy ze zmianami struktury kształcenia na poziomie ponadobowiązkowym. Więcej osób niż w latach wcześniejszych po ukończeniu szkoły obowiązkowej podejmuje kształcenie w szkole średniej dającej wykształcenie na poziomie średnim z maturą dającą prawo do rozpoczęcia edukacji na poziomie uczelni wyższych.

Utrata monopolu do prowadzenia szkół przez państwo również wywarła znaczny wpływ i piętno na istniejący obecnie system kształcenia.

Umiejętności – jak je kształcić

Podstawową funkcją opiekuńczo – wychowawczą powinno być tworzenie na terenie szkoły i w jej środowisku warunków najbardziej korzystnych i intensyfikujących rozwój psychiczny i somatyczny dziecka. Znacznie trudniej jest stworzyć i zapewnić potrzeby psychiczne obejmujące bezpieczeństwo, życzliwość, szacunek, uznanie czy samorealizację. Integracja działalności opiekuńczo-wychowawczej powinna tworzyć harmonijną całość z systemem wychowawczym szkoły. Integracja pionowa powinna zapewnić ciągłość procesów opiekuńczo-wychowawczych od wychowania przedszkolnego do coraz wyższych szczebli systemu szkolnego.

Wysoka dynamika solaryzacji nie pociąga za sobą jakości, którą należy rozumieć i rozpatrywać nie w sensie warunków i metod nauczania, lecz w nowoczesnych programach nauczania dostarczających nie tylko wiedzy lecz i umiejętności. Dotychczas kształcenie najczęściej wiązano ze szkolnictwem zawodowym, gdyż przyjęto, że stanowiło element kwalifikacji zawodowych. Pomijając zupełnie kształcenie tzw. umiejętności podstawowych będących udziałem ogólnej edukacji obowiązkowej. Pomijane były umiejętności językowe

i komunikacyjne, myślenie matematyczne i naukowe oraz umiejętności rozwiązywania problemów służące współpracy i pracy w zespole.

W polskim szkolnictwie kształcenie umiejętności jako procesu edukacyjnego posiada zapisy w podstawowych programach kształcenia ogólnego i zawodowego. Jednak dowolność stosowana w określaniu umiejętności jako rezultatów kształcenia sprawia, że rezultaty kształcenia nie są porównywalne. Pomocą przy rozwiązaniu problemu mogą być standardy stanowiące podstawę wymagań przy ocenie sprawdzianów i egzaminów, stając się w przyszłości standardami edukacyjnymi i zawodowymi. Program badań PISA pozytywnie zdefiniował umiejętność za adekwatną i sprzyjającą pomyślności funkcjonowania jednostki i społeczeństwa. Weryfikacji powinny być poddane programy nauczania, metody i standardy wymagań idące w kierunku aktywizacji ucznia z wprowadzeniem go do pełnienia praktycznej życiowej funkcji. Należy poświęcić więcej uwagi programom i jakości nauczania w szkołach zawodowych, gdyż to uczniowie tych jednostek dydaktycznych mieli relatywnie najgorsze wyniki testów. Wcześniej należy zająć się uczniami najsłabszymi poprzez programy wyrównawcze, w następnej kolejności zmniejszeniu winna ulec selektywność szkół średnich. Pomocnymi w tej mierze mogą być wyniki egzaminów i sprawdzianów organizowanych w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

Relacje między kształceniem ogólnym i zawodowym

Polityka edukacyjna kraju oparta jest na wypracowanym i uzgodnionym politycznie modelu oświaty nie uwzględniającym najczęściej głosów płynących z gospodarki i rynku pracy. Stąd jednym z istotnych czynników jest wypracowany model kształcenia ogólnego i zawodowego, zarówno w obowiązujących programach nauczania jak i struktury organizacyjnej

obowiązującej w systemie edukacji. Problem sprowadza się do usytuowania kształcenia i doskonalenia zawodowego w jednej strukturze. Aby temu przeciwdziałać należy rozpatrzyć dwa problemy;

1. Problemu kształcenia zawodowego funkcjonującego w systemie szkolnym zintegrowanego z ogólnokształcącym.
2. Kształcenia zawodowego jako ścieżki równoległej z kształceniem ogólnym.

Wybór konkretnego rozwiązania musi zawierać informacje i odpowiedzi dotyczące treści nauczania i oczekiwań społecznych z perspektywami późniejszej pracy zawodowej. Należy rozważyć czy korzystniejsze jest rozdzielanie tych obszarów czy dążyć do zacierania między nimi różnic.

Nauczyciel w nowym modelu edukacyjnym powinien być blisko uczniów i być bardziej pracownikiem naukowym testującym hipotezy tak by jego decyzje bezpośrednio do nich trafiały i były przez nich aprobowane. To bardzo trudne zadanie wymagające nie tylko odwagi ze strony pedagoga, lecz i obopólnego zaangażowania w tzw. poznawanie świata i jego wartości.

Nauczanie przedmiotu musi być szansą poznawania stylów życia, celów działania, przede wszystkim rozumienia problemów i rozwoju wrażliwości z którymi mogą się stykać uczniowie. Przy takim widzeniu edukacji nauczyciel powinien być osobą ułatwiającą uczenie się, rozwijającą wyobraźnię, kształtującą myślenie twórcze i spektakularne. Celem nowego modelu oświaty powinno być położenie szczególnego nacisku na kształcenie giętkości w myśleniu ze szczególnym zwróceniem uwagi na twórczość z akcentem położonym na proces a nie produkt. Dostrzeganie w każdym wychowanku niepowtarzalności z odszukiwaniem jego najcenniejszych skłonności i talentów uświadamia jemu zdolność kierowania własnym życiem z dokonywaniem wyborów. Jednak młody człowiek musi się nauczyć trudnej sztuki krytycyzmu i odpowiedniego wartościowania, nabierających szczególnego znaczenia przy

nasilających się zjawiskach patologicznych wśród dzieci i młodzieży takimi jak alkoholizm, narkomania, nikotynizm czy kradzieże.

Polityka edukacyjna rządu w usytuowaniu szkolnictwa i kształcenia zawodowego w okresie transformacji była zmienna. W ostatnim okresie nastąpił odwrót od lansowanej koncepcji szkolnictwa opartego na edukacji ogólnokształcącej z przerzuceniem kształcenia zawodowego na rynek pracy i barki pracodawców, którzy nie podjęli się tej odpowiedzialności. Państwo musiało się wycofać z tego kierunku, wycofanie z koncepcji wspierania kształcenia ogólnego nie przekłada się na aktywniejsze zaangażowanie w rozwiązywanie problemów edukacji zawodowej. Absolwenci średnich szkół zawodowych ciągle stanowią główną grupę młodzieży wchodzącej na rynek pracy. Niepokojącym jest fakt, że absolwenci zasadniczych szkół zawodowych stanowią mniejszą grupę niż absolwenci liceów i średnich szkół zawodowych. Obecne kompetencje samorządu pozwalają na podejmowanie działań służących poprawie jakości i dostosowaniu kierunków kształcenia do potrzeb rynku. Poprawa jakości kształcenia może nastąpić tylko w wyniku ścisłej współpracy osób odpowiedzialnych za rynek pracy i za jakość edukacji. Dotychczas problemem była tzw. resortowość i brak współpracy pomiędzy osobami zajmującymi się przedsiębiorczością, edukacją i pomocą społeczną, jak obecnie przedstawia się droga ucznia w kierunku życia zawodowego.

Droga na rynek pracy

Obserwowane są powolne zmiany w systemie edukacji zmierzające w kierunku potrzeb rynku pracy. Niedostosowania tego systemu do wymogów rynkowych można dopatrywać się w dwóch podstawowych źródłach;

1. Inercja systemu szkolnego.
2. Zmiany programowe z przygotowaniem nauczycieli wymagają czasu.

Wprowadzenie zmian programowych z przygotowaniem kadry może wiązać się niejednokrotnie z oporem kadry pedagogicznej przed nowym, ponadto proces wdrażania zmian wymaga czasu, ponieważ uczniowie muszą przejść cały cykl edukacyjny w celu osiągnięcia widocznego efektu. Ponadto należy zauważyć niedostateczne rozpoznanie potrzeb rynku pracy w obszarze edukacyjnym, poznanie tych uwarunkowań i monitoring pozwolą zmniejszyć dysproporcje w zjawisku niedostosowania między kierunkami, jakością kształcenia i wymaganiami jakościowymi popytu na pracę. W tym celu potrzebne są instrumenty motywujące system szkolny lub wręcz wymuszające na nim tworzenie warunków i pomocy w sprostaniu potrzebom rynku pracy.

Głoszone niekiedy opinie przez osobistości akademickie, że edukacja ma na celu głównie indywidualny rozwój człowieka, wydaje się być skrajna. Zastosowanie takiej teorii w polityce edukacyjnej doprowadziłoby do przerzucenia odpowiedzialności za dostosowanie do sfery pracy wyłącznie na barki młodzieży i pracodawców. Na tym etapie rozwoju kraju uwzględnienie potrzeb rynku pracy w systemie edukacji i polityce edukacyjnej powinno być znacznie większe. To dyrektorzy szkół muszą ustosunkowywać się do informacji aby nie produkować absolwentów, którzy po skończeniu szkoły wysyłani są na bezrobocie. Jak kształcić i rozwijać umiejętności aby absolwenci szkół zawodowych i techników trafiali na rynek pracy a nie na bezrobocie.

Praktyki zawodowe

W e współczesnej epoce wychowanie powinno odgrywać najważniejszą rolę, a zawód nauczyciela zawodu powinien cechować człowieka o niewzruszonych zasadach i szerokich horyzontach myślowych w swojej specjalności. Starannie planujący swoje działania na podstawie naukowej ze skutecznym nauczaniem w oparciu o racjonalny i sprawiedliwy system oceny. Nauczyciele zawodu znając

problematykę opiekuńczo-wychowawczą muszą szukać wciąż nowych i jak najlepszych rozwiązań w zakresie tworzenia uczniom optymalnych warunków rozwoju.

Powszechną i tradycyjnie stosowaną formą przygotowania do zawodu są praktyki i staże zawodowe, które stanowią obecnie w kraju jeden z najbardziej zaniedbanych elementów programów kształcenia. Problem dotyczy wszystkich szczebli edukacyjnych. Nowe podstawy prawne w szkolnictwie zawodowym stwarzają różne możliwości realizacji programu praktycznej nauki zawodu. Zorganizowanie zajęć praktycznych i odbycie praktyk zawodowych w zakładach pracy nadal stawia przed szkołami poważne problemy natury prawnej i proceduralnej. W warsztatach szkolnych maszyny najczęściej zużyły się i wyeksploatowały, a istniejący park maszynowy jest przestarzały i nijak się nie ma do rzeczywistości i parku maszynowego funkcjonującego w gospodarce.

Pracodawcy ze swojej strony wykazują minimalne zainteresowanie organizowaniem praktyk zawodowych i staży pracy w swoich zakładach pracy, powodem są duże obowiązki w zamian za minimalne efekty gospodarcze jakie wnoszą ze sobą szkolenia i odbywający staże. Istnienie takich uwarunkowań jest dużym utrudnieniem w zdobywaniu umiejętności praktycznych, jako jednego z podstawowych warunków i atrybutów kształcenia zawodowego. Istnienie takich uwarunkowań wyjątkowo negatywnych było przyczyną do wprowadzenia nowych regulacji w nowelizacji ustawy o systemie oświaty. Wprowadzono zapis mówiący o roli pracodawców w kształceniu zawodowym, w myśl którego minister edukacji podpisuje z organizacjami pracodawców i samorządem gospodarczym porozumienia dotyczące poprawy sytuacji w zakresie kształcenia zawodowego. Jednak takie rozwiązanie nie rozwiązywało do końca problemu, sprzyjającym rozwiązaniem i satysfakcjonującym pracodawców i system edukacyjny powinny być Centra Kształcenia Praktycznego, funkcjonujące na podstawie zapisów ustawy o systemie oświaty. Za podstawę materialną tych

placówek przyjęto warsztaty zespołów szkół zawodowych, które powinny być systematycznie wyposażone i organizacyjnie zmodernizowane tak, aby pełnić wiele funkcji dydaktycznych w ramach kształcenia ustawicznego. Jednakże w okresie przejściowym w jakim obecnie funkcjonuje gospodarka i system edukacyjny, to centra nadal będą miejscem zajęć praktycznych dla uczniów szkół zawodowych, pozostając pod nadzorem kuratora oświaty. Program nauczania w szkolnictwie wyższym wymusza na studentach odbycie praktyk zawodowych. Na podstawie przeprowadzonych badań większość studentów, którzy odbyli praktyki zawodowe w większości załatwione przez siebie samych niezbyt pozytywnie ocenia doświadczenia zderzenia teorii z praktyką. Generalnie należy stwierdzić, że organizacja praktyk nie jest satysfakcjonująca.

Bezpośrednią nowością dla praktykanta w praktyce zawodowej jest bezpośrednio wykonywanie przez niego czynności zawodowych w środowisku pracy, różniącym się od sali lekcyjnej czy warsztatu szkolnego. Spotkania tego typu u wielu adeptów rodzą poważne stresy, aby takich sytuacji uniknąć praktykant powinien przejść etapowe szkolenie obejmujące;

- a. praktykę pracy,
- b. praktykę zawodową.

W zakładach opiekę nad praktyką zawodową sprawuje osoba nie posiadająca przygotowania do pracy dydaktycznej. Aby zmienić panujące uwarunkowania powinien opracowany regulamin lub karta praktyki zawodowej. Dokument powinien być zawierać opis modelu praktyki oraz zdefiniowane wymagania kwalifikacyjne opiekuna. Osoby sprawujące opiekę powinny legitymować się stosownymi kwalifikacjami lub posiadać certyfikaty a ich wykaz powinien być dostępny na stronach internetowych serwisów informacyjnych.

Organizacja praktyk zawodowych w zakładach pracy zawsze dla zakładów stanowi problem, gdyż do funkcjonującego swoim rytmem organizmu jakim jest zakład pracy wchodzi nowe osoby, którym trzeba nie tylko przygotować

miejsca pracy, ale zapoznać je ze specyfiką zakładu i funkcjonującymi zasadami i prawami. Ponadto osoby takie należy wyposażyć w odpowiednie narzędzia, odzież oraz przeprowadzić szkolenie wstępne.

Gdyby w pełni zrealizowano w oparciu o funkcjonujące Centra Kształcenia Praktycznego tzw. *certyfikowany system praktyk zawodowych*, mogłyby zostać stworzone podstawy do nowocześnie realizowanych praktyk zawodowych. Podobne inicjatywy wykraczające poza standardowe przygotowanie akademickie, poszukiwania nowych form przygotowania absolwentów do kariery zawodowej podejmują uczelnie. W wyniku takich poszukiwań powstały biura karier, będące odwzorowaniem elementu kształcenia uniwersyteckiego w Wielkiej Brytanii. Ważnym obszarem działania tych biur jest organizacja praktyk zawodowych, tym samym biura przekształcają się w aktywne przedstawicielstwo uczelni wobec świata zewnętrznego inicjując przy tym współpracę w wielu obszarach i stając się katalizatorem szeroko zakrojonej współpracy przemysłu z uczelniami. Zbierane przy tej okazji sugestie pracodawców przekazują na odpowiednie wydziały uczelni wpływając na zmiany programowe nauczania, dostosowując tym samym programy nauczania do potrzeb rynku.

Rynek pracy stawia nowe wymagania systemowi edukacji, pracodawcą są potrzebne osoby potrafiące adaptować się do często zachodzących zmian, wykonujących swoje obowiązki w określonym czasie i bez nadzoru osób posiadających umiejętność efektywnej komunikacji interpersonalnej, pracy zespołowej oraz współpracy międzysektorowej.

Przed szkołami zawodowymi, średnimi i uczelniami wyższymi stoi poważne wyzwanie „żyć albo zginąć”, jak dostosować szybko swoje programy edukacyjne do kształcenia umiejętności i zdobywania kompetencji, ze skutecznym i efektywnym monitorowaniem rynku pracy odnośnie preferowanych kompetencji i umiejętności. Oceny poziomu posiadanych

kompetencji u absolwentów różnych kierunków prowadzonych programów edukacyjnych.

Poradnictwo zawodowe w obecnych uwarunkowaniach rynkowych staje się jednym z ważniejszych rodzajów usług funkcjonujących w systemie edukacji oraz systemie instytucji rynku pracy, urastając do rangi wysoko profesjonalnej działalności. Od poradnictwa zawodowego oczekuje się wysokokwalifikowanej profilaktyki poradnictwa zawodowego, w połączeniu z działaniami poradni psychologiczno-pedagogicznych w zakresie profilaktyki bezrobocia szczególnie dla osób długotrwale pozostających bez pracy.

Kształcenie ustawiczne, trudno jest dzisiaj przewidzieć jaka wiedza i jakie umiejętności będą potrzebne np. za 20 lat, podobne trudności napotykamy przy próbie precyzyjnego projektowania rozwoju techniki, produkcji i usług. Planowanie kształcenia zawodowego pod prawdopodobne potrzeby przyszłego zapotrzebowania rynku pracy jest bardzo ryzykowne. Nie trafiona prognoza pociągająca za sobą zmiany systemu szkolnego może być bardziej kosztowna od jej braku. Można przewidzieć jednak pewne tendencje, jednego możemy być pewni, że człowiek rozpoczynający dziś pracę w ciągu swojej kariery zawodowej będzie się wielokrotnie doksztalał niezależnie czy pozostanie w swoim zawodzie czy też nie. Globalizacja, tempo zmian technologicznych i gospodarczych wymusiło koncepcję kształcenia ustawicznego. W sferze edukacji przygotowuje się młodzież i dzieci do tego, że proces zdobywania umiejętności i wiedzy będzie trwał praktycznie przez całe życie zawodowe, stąd tak ważnym staje się akcentowane w programach nauczania jak się uczyć, jak zdobywać informacje oraz jak akumulować wiedzę.

Wnioski

Polski system edukacyjny czekają trudne i liczne wyzwania, podejmowane ze znacznym wysiłkiem związane są z dostosowaniem do gospodarki informacyjnej opartej na wiedzy. Należy zauważyć, że działania te mają również specyficzny charakter dostosowawczy do procesów transformacji ustrojowych i gospodarczych zmierzających do gospodarki rynkowej przy relatywnie niskim poziomie rozwoju kraju, czego wyrazem jest ciągle niekorzystna struktura wykształcenia ludności.

Ujawnione zostały problemy ze zróżnicowaniem jakości kształcenia i warunków kształcenia z dostosowaniem do potrzeb rynku pracy. Zróżnicowanie warunków kształcenia zaczyna się od najmłodszych lat, w wyniku niedostatecznej dostępności edukacji przedszkolnej, mającej szanse wyrównywania niedostatków rozwojowych dzieci ze środowisk zaniedbanych. Z wcześniejszym przygotowaniem dzieci do nowych i trudniejszych wymagań szkolnych.

Pogłębiająca się selekcja młodzieży, ze strony szkół ogólnokształcących postrzeganych jako lepsze i szkół zawodowych uznawanych za gorsze, oraz drugi rodzaj selekcji lepszych szkół wielkomiejskich i gorszych szkół wiejskich.

Problemy z niedostateczną jakością kształcenia opierają się głównie o brak ukierunkowania programów na tzw. kształcenie umiejętności podstawowych językowych i komunikacyjnych związanych z myśleniem matematycznym i naukowym z rozwiązywaniem problemów współpracy i pracy w zespole. Braki te są odbiciem w wynikach testów PISA, z uwidocznieniem znacznego zróżnicowania wyników kształcenia na tle zróżnicowań społecznych uczniów oraz jakości szkół.

Innym problemem niedostatecznej orientacji szkolnictwa zawodowego na każdym szczeblu jest brak dostosowania do potrzeb rynku pracy, dostosowania programowe oraz praktyki zawodowe uczniów realizowane są z dużym trudem i oporami. Ich efektywna realizacja napotyka na bariery różnej natury począwszy

od kontrowersji koncepcyjnych, poprzez braki narzędzi, informacyjno-analityczne, kadrowe kończąc na brakach finansowych. Odpowiedzialnością za te problemy obciążono samorządy różnie sobie radzące z problemami. Kompetencje samorządu lokalnego pozwalają obecnie na podejmowanie działań służących poprawie jakości z dostosowaniem kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy.

Pomimo widocznych zmian w strukturze kształcenia system edukacji zbyt wolno dostosowuje się do rynku pracy, w wyniku wcześniej już przytoczonych przyczyn obejmujących inercję systemu szkolnego, zmiany programowe z przygotowaniem nauczycieli. Nad wszystkim wydaje się górować zjawisko niedostosowania między kierunkami i jakością kształcenia a kierunkami i wymaganiami jakościowymi.

Miejsce na notatki